

Số: /BC-HĐND

Đồng Phú, ngày tháng 10 năm 2024

BÁO CÁO

Tham luận của Ban KTXH về kinh nghiệm và giải pháp giám sát việc xây dựng dự toán thu, chi ngân sách năm; tổng quyết toán ngân sách nhà nước và việc xây dựng đường bê tông xi măng theo cơ chế đặc thù

Kính thưa Quý vị đại biểu! Thưa toàn thể hội nghị!

Được sự phân công của Thường trực HĐND huyện về báo cáo tham luận tại hội nghị giao ban công tác HĐND huyện năm 2024; nội dung về kinh nghiệm và giải pháp giám sát việc xây dựng dự toán thu, chi ngân sách năm; tổng quyết toán ngân sách nhà nước và việc xây dựng đường bê tông xi măng theo cơ chế đặc thù.

Thay thay mặt Ban KTXH - HĐND huyện tôi xin trình bày báo cáo tham luận như sau:

Kính thưa các vị đại biểu!

Nội dung yêu cầu tham luận gồm 03 ý:

- Kinh nghiệm và giải pháp giám sát việc xây dựng dự toán thu, chi ngân sách năm;
- Kinh nghiệm và giải pháp giám sát việc tổng quyết toán ngân sách nhà nước;
- Kinh nghiệm và giải pháp giám sát việc xây dựng đường bê tông xi măng theo cơ chế đặc thù; Thuộc cấp xã.

Trong đó việc xây dựng dự toán thu, chi ngân sách năm và tổng quyết toán ngân sách nhà nước là hoạt động giám sát đặc trưng của các Ban HĐND theo quy định tại Luật Giám sát của Quốc hội và HĐND năm 2015, đó là công tác thẩm tra, được thực hiện thông qua báo cáo về tình hình thu, chi ngân sách của năm và dự toán thu chi ngân sách năm tiếp theo; báo cáo tổng quyết toán ngân sách năm trước.

Trước hết, phải tuân thủ về nguyên tắc hoạt động giám sát theo quy định, đó là: Tuân thủ Hiến pháp và pháp luật; Bảo đảm khách quan, công khai, minh bạch, hiệu quả.

1. Việc xây dựng dự toán thu, chi ngân sách năm:

Xây dựng dự toán thu, chi ngân sách là một nhiệm vụ quan trọng trong việc phát triển kinh tế - xã hội của một địa phương, thể hiện sức mạnh của nền kinh tế thông qua các khoản thu; chi, trong đó có nguồn thu từ thuế thu nhập cá nhân, thu từ khu vực công thương nghiệp – ngoài quốc doanh; chi cho đầu tư phát triển...

Dự toán thu NSNN phải được xây dựng theo đúng các quy định của Luật Ngân sách nhà nước 2015, Luật Quản lý thuế 2019, các Luật về thuế, phí, lệ phí, các văn bản pháp luật khác có liên quan; đảm bảo thu đúng, thu đủ các nguồn thu của NSNN, phù hợp với tình hình thực hiện các năm trước và thực hiện cao nhất các mục tiêu về thu NSNN trong giai đoạn 5 năm.

Xây dựng dự toán thu ngân sách cần bám sát tình hình kinh tế - xã hội, tính toán cụ thể các yếu tố tăng, giảm và dịch chuyển nguồn thu do thay đổi chính sách pháp luật về thu, về quản lý thu, nhất là các chính sách miễn, giảm thuế, phí, lệ phí và gia hạn thời gian nộp thuế, tiền thuê đất hết hiệu lực, việc thực hiện lộ trình cắt giảm, ưu đãi thuế để thực hiện cam kết của Chính phủ trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế; Xây dựng dự toán thu phải gắn với việc thực hiện các biện pháp cải cách hành chính, hiện đại hoá công tác quản lý thu; Tăng cường công tác quản lý, chống thất thu, nhất là chống thất thu thuế trong kinh doanh, chuyển nhượng bất động sản; Quản lý có hiệu quả các nguồn thu mới phát sinh trong điều kiện phát triển kinh tế số, thương mại điện tử; Đẩy mạnh thanh tra, kiểm tra thuế, chống chuyển giá, trốn thuế, gian lận thuế, quyết liệt xử lý nợ đọng thuế và kiểm soát chặt chẽ hoàn thuế. Yêu cầu lập dự toán thu NSNN đảm bảo tích cực, sát thực tế, tổng hợp đầy đủ các khoản thu mới phát sinh trên địa bàn để tính đúng, tính đủ nguồn thu ngân sách.

Đối với chi ngân sách: Dự toán chi ngân sách được xây dựng đúng quy định của Luật NSNN, Luật Đầu tư công và quy định của pháp luật khác có liên quan; đúng Nghị quyết của Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Quyết định của Thủ tướng Chính phủ về nguyên tắc, tiêu chí, định mức phân bổ vốn đầu tư phát triển, chi thường xuyên NSNN; đáp ứng yêu cầu cơ cấu lại ngân sách, chủ trương sắp xếp lại tổ chức bộ máy, tinh giản biên chế trong hệ thống chính trị, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động khu vực sự nghiệp công lập theo các Nghị quyết của Trung ương, Bộ Chính trị. Đảm bảo nguồn lực thực hiện cải cách tiền lương, chính sách bảo hiểm xã hội gắn với đẩy mạnh sắp xếp tổ chức bộ máy, lộ trình tinh giản biên chế theo các quy định. Quán triệt nguyên tắc công khai, minh bạch và yêu cầu thực hành tiết kiệm chống lãng phí theo Nghị quyết của Quốc hội ngay từ khâu xác định nhiệm vụ, đảm bảo việc thực hiện các nhiệm vụ thống nhất từ khâu lập dự toán đến triển khai phân bổ, quản lý, sử dụng và quyết toán NSNN.

Từ những nội dung yêu cầu và nguyên tắc của xây dựng dự toán thu, chi ngân sách địa phương, yêu cầu việc giám sát (thông qua công tác thẩm tra) phải nắm chắc các quy định liên quan làm căn cứ tham chiếu để đánh giá; trong đó Luật NSNN 2015, Luật Quản lý thuế 2019, các Luật về thuế, phí, lệ phí và Luật Đầu tư công là những đạo luật quan trọng, trung tâm để thẩm tra.

Trên thực tế cho thấy để giám sát việc xây dựng dự toán thu, chi ngân sách cần có sự am hiểu sâu về pháp luật lĩnh vực tài chính, với một hệ thống văn bản đồ sộ, ngoài Luật là các nghị định hướng dẫn Luật, Thông tư hướng dẫn của Bộ Tài chính, các bộ, ngành liên quan; Các văn bản của cấp có thẩm quyền về chế độ thu, chính sách gia hạn, miễn, giảm thuế, phí, lệ phí, các khoản thu khác và các giải pháp về thu tháo gỡ khó khăn cho doanh nghiệp, người dân; các quy định về cắt giảm, tiết kiệm chi thường xuyên tác động đến việc thực hiện nhiệm vụ thu, chi NSNN. Tuy nhiên đây là phần công việc, trách nhiệm của cơ quan xây dựng dự toán.

Đối với việc giám sát xây dựng dự toán ngân sách địa phương hàng năm ở cấp huyện, cấp xã cần bám sát Nghị quyết của HĐND, quyết định của UBND cấp trên về phân bổ chỉ tiêu thu, chi ngân sách từng năm. Chỉ thị của Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh về những nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu chỉ đạo điều hành thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội và dự toán ngân sách địa phương hàng năm; kế hoạch kinh tế - xã hội 5 năm của địa phương. Chỉ tiêu ngân sách mang tính bắt buộc, việc xây dựng dự toán không được thấp hơn chỉ tiêu được giao, phù hợp với nghị quyết đại hội đảng bộ huyện về chỉ tiêu tăng thu ngân sách hàng năm trong nhiệm kỳ (nhiệm kỳ 2020 – 2025 của huyện tăng thu ngân sách 15%/năm, phấn đấu đến năm 2025 đảm bảo cân đối ngân sách chi thường xuyên); việc xây dựng dự toán cao hơn phải căn cứ vào tình hình thực tế của địa phương, có đánh giá cụ thể, tính khả thi đối với từng khoản thu (những năm gần đây chỉ tiêu của huyện cao hơn so với tỉnh giao chủ yếu ở 02 khoản: thu tiền sử dụng đất và thu tiền cho thuê đất). Cần phân tích đánh giá cụ thể những tác động ảnh hưởng đến dự toán thu theo lĩnh vực thu, khoản thu, sắc thuế, trong đó tập trung đánh giá ảnh hưởng nguồn thu do ảnh hưởng của dịch bệnh, thiên tai, tác động ngân sách do thực hiện các chính sách gia hạn, miễn, giảm thuế. Bố trí dự toán chi đầu tư phát triển từ nguồn thu tiền sử dụng đất, trong đó ưu tiên để đầu tư các công trình kết cấu hạ tầng kinh tế - xã hội, Chương trình mục tiêu quốc gia Xây dựng nông thôn mới; Bố trí đủ vốn triển khai các dự án liên kết vùng, quan trọng có tác động lan tỏa mà địa phương đã cam kết bố trí vốn đối ứng theo quy định. Thực hiện giảm dự toán chi thường xuyên đối với các cơ quan nhà nước, các đơn vị sự nghiệp trên cơ sở tinh giản biên chế, sắp xếp lại bộ máy; Tiếp tục thực hiện cơ chế tiết kiệm chi thường xuyên theo quy định. Thực hiện dự toán chi theo thứ tự ưu tiên, cấp thiết; đảm bảo ưu tiên bố trí đủ dự toán nhu cầu kinh phí thực hiện các dự án, nhiệm vụ đã cam kết, chế độ chính sách đã ban hành. Đảm bảo dự phòng ngân sách địa phương từ 2 - 4% tổng chi cân đối ngân sách địa phương theo Luật NSNN.

2. Tổng quyết toán ngân sách.

Quyết toán ngân sách được quy định tại Điều 69 Luật Ngân sách nhà nước năm 2015. Theo quy định UBND huyện gửi báo cáo quyết toán ngân sách địa

phương đến Ban HĐND cùng cấp thẩm tra và được thực hiện phê chuẩn tổng quyết toán vào kỳ họp giữa năm sau của HĐND.

Trước hết khái niệm về quyết toán ngân sách: Quyết toán ngân sách địa phương là khâu cuối cùng trong một chu trình ngân sách nhằm tổng kết, đánh giá việc thực hiện ngân sách cũng như các chính sách ngân sách của năm ngân sách đã qua. Với hàm nghĩa đó, quyết toán ngân sách trở thành một khâu quan trọng, là nhiệm vụ của nhiều cơ quan, đơn vị từ đơn vị sử dụng ngân sách, các cấp ngân sách đến các cơ quan quản lý ngân sách, cơ quan kiểm tra kiểm soát ngân sách cho đến cơ quan quyết định phê chuẩn tổng quyết toán là HĐND đối với địa phương.

Trên cơ sở đó, quyết toán ngân sách về mặt cơ bản là đối chiếu lại việc thực hiện dự toán ngân sách của cấp mình đã được HĐND giao trong năm tài khóa. Trong đó vai trò của Ban KTXH thực hiện công tác thẩm tra làm cơ sở để HĐND quyết định. Việc đầu tiên đó là có Nghị quyết về giao dự toán thu chi ngân sách địa phương của kỳ họp cuối năm trước giao cho năm thực hiện ngân sách, kể cả nghị quyết điều chỉnh dự toán của các kỳ họp trong năm ngân sách; Từ đó có đánh giá, xem xét kết quả thực hiện từng khoản thu có đạt hay không, nguyên nhân không đạt, do tác động của chính sách thuế, phí, lệ phí hay dự toán thu chưa sát với thực tế hay tác động ngoại cảnh từ khách quan do thiên tai, dịch bệnh... Về chi ngân sách cần đánh giá, làm rõ các mục chi thường xuyên vượt dự toán được giao do được cấp trên bổ sung có mục tiêu, chi chuyển nguồn từ năm trước, được giao dự toán từ chi kết dư. Về mặt chi tiết quyết toán đối với đơn vị dự toán cấp 1 của huyện và báo cáo quyết toán ngân sách cấp xã trên cơ sở báo cáo đối chiếu quyết toán của Kho bạc Nhà nước, kết quả xét duyệt, thẩm định do cơ quan tài chính chịu trách nhiệm và làm căn cứ thẩm tra tổng quyết toán ngân sách huyện. Đối với chi đầu tư phát triển cần quan tâm đến giải ngân vốn đầu tư công thực hiện trong năm, cụ thể từng dự án, chương trình được phân bổ vốn trong năm, nguồn cấp trên giao bổ sung trong năm.

Trong những năm gần đây thực hiện nghiệp vụ thu, chi chuyển nguồn rất lớn (năm 2023 thu chuyển nguồn 333,6 tỷ đồng); cần lưu ý việc thực hiện phải đúng quy định pháp luật, hướng dẫn nghiệp vụ của cơ quan cấp trên và nhất là phải tham mưu thực hiện đúng thẩm quyền. Các khoản chi chuyển nguồn kéo dài nhiều năm cần có đánh giá thực trạng; các khoản chi kéo dài nhiều năm thể hiện việc chậm trễ, vướng mắc trong thực hiện nhiệm vụ của đơn vị dự toán, chủ đầu tư (do chưa triển khai, do kéo dài thời gian thực hiện). Việc thực hiện chi chuyển nguồn có phù hợp quy định, có cơ sở, bằng chứng hay không; phải làm rõ nguyên nhân chi chuyển nguồn qua nhiều năm để đánh giá, phản ánh được thực trạng báo cáo HĐND biết và kiến nghị phù hợp.

Đảm bảo về nguyên tắc thực hiện quyết toán ngân sách:

- Theo nguyên tắc đầy đủ, tất cả các nghiệp vụ thu, chi đều phải hạch toán và quyết toán với ngân sách nhà nước.

- Việc quyết toán ngân sách nhà nước phải đảm bảo thống nhất từ cơ sở đến cơ quan quản lý tài chính ngân sách. Thể hiện từ khâu hạch toán kế toán cho đến khi tổng hợp quyết toán ngân sách nhà nước, có sự thống nhất trong việc tổ chức hệ thống thông tin về ngân sách. Thông tin kế toán phải thống nhất từ kế toán đơn vị sử dụng ngân sách cho đến hệ thống quản lý quỹ ngân sách, kế toán của các cấp ngân sách. Ngoài ra, sự thống nhất thể hiện trong việc tổ chức quyết toán ngân sách nhà nước từ khâu hạch toán kế toán đến khâu lập quyết toán của đơn vị cơ sở, xét duyệt, thẩm định quyết toán, kiểm toán quyết toán, thẩm tra, phê chuẩn quyết toán ngân sách nhà nước.

- Cân đối quyết toán còn thể hiện được sự cân đối trong cơ cấu thu, chi; phản ánh mức huy động của từng khoản thu và mức chi của từng lĩnh vực. Trường hợp có sự mất cân đối giữa thu, chi, giữa các lĩnh vực đòi hỏi phải xác định được nguyên nhân.

- Khi quyết toán phải đảm bảo tính minh bạch để có sự tham gia kiểm soát đối với hoạt động ngân sách.

3. Giám sát việc xây dựng đường bê tông xi măng theo cơ chế đặc thù:

Việc thực hiện xây dựng đường bê tông xi măng theo cơ chế đặc thù theo quyết định của UBND tỉnh Bình Phước qua từng giai đoạn, hướng dẫn thực hiện các thiết kế mẫu, thiết kế điển hình và hướng dẫn kỹ thuật thi công mặt đường bê tông xi măng theo cơ chế đầu tư đối với công trình đặc thù thuộc chương trình mục tiêu quốc gia về xây dựng nông thôn mới. Gần đây Chính phủ ban hành Nghị định số 27/2022/NĐ-CP; quy định nguyên tắc tổ chức thực hiện dự án đầu tư xây dựng đối với các dự án quy mô nhỏ, kỹ thuật không phức tạp được tổ chức thực hiện theo cơ chế đặc thù phải có sự tham gia của người dân trong quá trình lập hồ sơ, tổ chức thi công xây dựng, bảo trì công trình; được ngân sách nhà nước hỗ trợ một phần vốn, phần còn lại do người dân đóng góp và từ nguồn vốn hợp pháp khác tại địa phương để thực hiện dự án đầu tư xây dựng; Đóng góp của người dân có thể bằng tiền hoặc bằng hiện vật, ngày công lao động được quy đổi thành tiền; phải được tính trong giá trị công trình để theo dõi, quản lý tỷ lệ đóng góp đã được thống nhất; không hạch toán vào thu, chi ngân sách nhà nước; Ưu tiên sử dụng lao động, vật liệu tại chỗ để thực hiện dự án đầu tư xây dựng theo cơ chế đặc thù. Đơn giá lập hồ sơ xây dựng công trình được xác định trên cơ sở giá thị trường; Thanh toán vốn ngân sách nhà nước hỗ trợ thực hiện dự án đầu tư xây dựng phải trên cơ sở kết quả nghiệm thu khối lượng công trình hoàn thành được Ủy ban nhân dân cấp xã xác nhận. Tại Nghị định số 27/2022/NĐ-CP quy định rất rõ việc lập hồ sơ, thẩm định hồ sơ, lựa chọn nhà thầu thực hiện gói thầu, tổ chức quản lý thi công, nghiệm thu và thanh quyết toán công trình, quản lý vận hành và bảo trì công trình.

Tuy nhiên, việc thực hiện các dự án do UBND cấp xã làm chủ đầu tư cũng như thực hiện xuyên suốt quá trình lập hồ sơ đến quyết toán và vận hành; việc thực hiện giám sát cũng được thông qua Ban giám sát của cộng đồng xã có trách nhiệm giám sát trong quá trình thi công công trình. Trong khuôn khổ nội dung tham luận tại hội nghị xin được lắng nghe, lĩnh hội những kinh nghiệm giám sát xây dựng đường bê tông xi măng theo cơ chế đặc thù của Thường trực HĐND cấp xã sát với thực tiễn cũng như nhu cầu thực tế cần kiến nghị điều chỉnh các quy định về thiết kế mẫu đường BTXM phù hợp với từng địa phương cụ thể.

Trên đây là tham luận theo sự phân công của Thường trực HĐND huyện, Ban KTXH – HĐND huyện báo cáo tại hội nghị giao ban công tác HĐND huyện năm 2024.

Xin cảm ơn quý vị đại biểu đã lắng nghe.

Cuối cùng xin chúc các vị đại biểu mạnh khỏe, hạnh phúc và thành công;